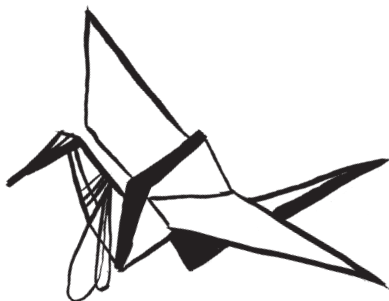

kraanvogel, vlieg

kraanvogel,
vlieg

afscheid
van een kind

catherine verguts

inhoud

- 9 Sander ander2
- 29 Wolken
- 41 Wie zoekt, die zoekt
- 69 Dure apparatuur
- 89 Lepeltjesgewijs
- 105 De maan schijnt op mijn kussen
- 127 Bedankt
- 131 Gedichten van Sander
- 140 Playlist

Een roodgroen herfstblad dat elegant beweegt in de wind, valt in mijn schoot. Eerst vormt het blad een ster; ik herken de vouwen meteen. De vleugels zijn de moeilijkste stap, maar het blaadje vouwt gezwind verder. Op het laatst plooit het blaadje in zichzelf de staart en het bekje. De kraanvogel kijkt trots naar zijn eigen origami. Netjes, denkt hij.

‘Dag kraanvogel’, zeg ik. Ik wrijf over zijn ranke hals. ‘Wil je dansen?’, vraagt hij, alvast enthousiast met zijn vleugels klapperend. Zonder een antwoord af te wachten neemt hij me mee. We knikken samen naar de jonge zanger, die in een hoek op een kruk zit. Hij weet dat hij over de walszaal moet zingen, de walszaal die nooit meer dezelfde kon zijn. De kraanvogel en ik lijken wel een eenheid in die dansende draaikolk op de oude, houten vloer. Stiekem kijk ik hoe elegant de kraanvogel beweegt, hopen de dat dit moment nooit voorbij zal gaan.

Eerst veeg ik de tranen met mijn mouw weg. Totdat dat geen zin meer heeft. Ik blijf huilen. Huilen tot ik met mijn blote voeten in mijn tranen sta. De kraanvogel kijkt me bezorgd aan. Dan heeft hij een idee. Hij vouwt zichzelf weer open en plooit een bootje om in te drijven. ‘Huil maar, mama’, zegt hij.

Sander ander?

Stylo

Vanop het keienstrand kijken we naar de meisjes die hand in hand over de bruisende golven springen. ‘Geef je me een stylo, dan teken ik hem erbij’, zegt Bruno. Ik leg mijn hoofd in zijn schoot. We horen de meisjes schaterlachen. Gewoon vakantie met ons vieren, alsof dat ooit gewoon zal worden. De zee deint in een eeuwig heen en weer.

Gewoon weer denken aan het avondeten. Gewoon weer boodschappen doen. Gewoon weer vier borden op tafel. Gewoon weer in het heen en weer van het dagelijkse leven stappen.

Gezouten boter

Plots vervaagt de zomerse drukte. Het komt zomaar op. Ik zoek steun bij de boodschappenkar. Alle talen die ik net nog vrolijk opmerkte, verstommen. Tussen het koortsachtige zoeken naar room of kaas voor het avondeten verstijf ik. Me verzetten heeft geen zin. Ik kan hem dit jaar niet gaan zoeken bij de Pokémonboekjes of het speelgoed voor het zwembad. Hij zal er niet zijn, dat weet ik wel. De airco blaast een koude wind door heel mijn lijf.

Opeens botst hij tegen me aan en pakt me vast. ‘Ik heb je gevonden!’, roept hij, ‘Neem je gezouten boter voor me mee? Dat is zo lekker op Frans brood!’ Ik voel zijn warmte door me heen stromen. Ik zie hoe hij de schaduw van de moerbeiboom opzoekt om een grote spie watermeloen te eten. Aandachtig bestudeert hij de hagedissen die de muur opkruipen in de verzengende hitte. We noemen ze salamanders. Sander Salamanders.

Een stem uit de verte brengt me terug. ‘Ik heb gezouten boter mee. Sander vond dat zo lekker op Frans brood!’ Lotte zwaait met het pakje en gooit het achteloos bij de rest van de boodschappen. Ik haal diep adem. Ik trek haar naar me toe en geef een kus in haar steile haar dat nog nat is van het zwemmen.

‘Ik zie je graag’, fluister ik in haar oor. Ze drukt zich tegen me aan. ‘Ik zie je grager’, zegt ze en nog steeds moet ze gniffelen om haar woordgrapje. ‘Dat kan toch niet’, antwoord ik, zoals het hoort bij ons ritueel, ‘ik ben je mama.’ Ze is niet van plan me al los te laten. Van anderen trekt ze zich niets aan. ‘Ik word rustig als ik naar je hartslag luister’, zegt ze zacht. En daar staan we dan. Samen met ons gemis.

Muizeke

De oranje wollen trui van mijn mama kies ik vandaag, al werd die de laatste jaren wat stroever door het wassen. Daar kan ik me in wikkelen als het moeilijk wordt. Eén september draagt de belofte van een nieuw begin.

Ik observeer zijn vrienden – hoe zij hun vijfde leerjaar starten. Hoe Nand geen blijf weet met zijn weer wat langere benen. Hoe Bas zijn blonde bles uit zijn ogen veegt. Hoe Jerom verlegen naar me lacht. Hoe hij? Hoe zou hij? Niet nu, denk ik, voor Margot. Ik sleep mezelf de grote trap op. Ik zie hem nog naar boven huppelen met zijn blauwe boekentas. Dan zit Margot daar. In de klas waar Sander ook ooit zijn eerste leerjaar startte. Hij wriemelde aan de lage bank in de kring. Hij keek trots naar mij: ‘Vertrek maar, mama!’

Het gemis neemt het over. Huilend geef ik Margot vlug een zoen: ‘Dag, muizeke.’ Ik vertrek, starend naar de vele treden van de grote trap. Verdoofd dwaal ik urenlang door de stad. Ik zoek nog meer dan anders details op die me aan hem doen denken: de kade waar Sinterklaas zijn bootje aanmeerde, de appelflappen die hij zo graag at, het brugje waar hij boos werd omdat de parking te ver was, een grasgroene, zachte trui met tijgerprint die hem zo zou staan in een etalage. Ik zoek de pijn op in de herinnering.

Moeder zonder kind

Na het overlijden van mijn dochter heb ik twaalf maanden niet gelachen, lees ik in een interview in de krant. Ik laat de krant in mijn schoot zakken. De tijd spoelt als vanzelf terug. Ik lachte al met Lotte op de avond dat Sander stierf, toen Bruno tegen Margot zei: ‘Nu mag je afronden en gaan slapen.’ We zochten allemaal zinnen

Wolken

Normaal

De bedelaars zitten op plastic zeilen aan de rand van de straat, die in het regenseizoen in een grote, bruine modderpoel verandert. In de schamele kraampjes daarnaast past amper een verkoper tussen de warboel aan producten die tot de nok zijn gestapeld: kauwgom, wc-papier, brood en tabak. Achter de zware smeedijzeren poorten gaat een andere wereld schuil. Eenmaal de wachter je binnenlaat zie je twee netjes ingerichte, lichte klaslokalen, die uitkijken op een enorme groene grasweide, met in het midden een grote ronde hut met perfect onderhouden rieten dak. Rond de blonde kleuterjuf zwermen steeds enkele kinderen.

Een jonge, Nederlandse stagiair komt afgelopen op de ouders die staan te wachten als de Nederlandse les van de kinderen is afgelopen. Ik schrik als hij dicht bij mij komt staan. ‘Bent u de moeder van Sander?’, zegt hij in een bevreemdende mengeling van formeel en familiair. ‘Hij heeft de hele tijd achteraan in de tuin staan schreeuwen.’ Hij neemt niet de tijd zijn boodschap in te leiden of te verbloemen. ‘Hij heeft niet één voet in de klas gezet. Uiteindelijk heb ik hem een spelletje laten spelen op mijn gsm en toen werd hij pas rustig. Hij is echt niet normaal.’ Ik sta perplex.

De kinderen komen buiten gelopen en ik ben blij dat er daarom van mij niet echt een antwoord verwacht wordt. Als we terugrijden, zijn mijn gedachten even chaotisch als het avondverkeer in Addis. Heeft Sander niet gewoon wat meer tijd nodig om zich aan te passen? Zei mijn vriendin vorige week niet nog dat ze dat al eerder zag bij expatkinderen? Het is toch echt een enorme verandering voor een kind van vier. Wat betekent ‘normaal’ eigenlijk? Wat weet die jonge gast er eigenlijk van? Een scherpje brengt toch veel kinderen weer tot rust? ‘Oeh Ah Oah Ah – zo doen de jagers dal!’, klinkt het vrolijk op de achterbank: Sander en Lotte zingen gezellig mee met de liedjes van Sunjata. Alsof er niets aan de hand is. Misschien is dat ook zo. Ik schud mijn hoofd. Nu moet ik opletten als ik de auto het rondpunt op wil krijgen tussen het toeterende verkeer.

Witloof met spruitjes

‘Mama, kunnen we volgend jaar in de kerstvakantie elke dag net hetzelfde doen? Ook zoals vandaag naar Planckendael? En dan ook elke dag hetzelfde eten?’, vraagt Sander. De woorden dringen stilletjes tot me door: *volgend jaar elke dag net hetzelfde*. Waarom typeert die vraag hem zo? Ik leg mijn hoofd tegen de hoofdsteun en sluit mijn ogen. Ik speel de dag af in mijn hoofd – met alle details die me misschien op het moment zelf niet zo opvielen.

‘Welk weer wordt het vandaag?’, vraagt Sander. Bruno kijkt in de achteruitkijkspiegel. ‘Koud.’ Lotte en Margot nemen hun sjaal en hun muts alvast klaar als we de parking oprijden. Sander neemt geen genoegen met zo’n vaag antwoord: ‘Wat betekent “koud” precies? Hoeveel graden is dat?’ Hij kijkt ons indringend aan. We openen de weer-app op onze telefoon. ‘Vijf graden.’ Hij knikt zelfverzekerd en stopt zijn muts in mijn handen. ‘Ik heb het waarschijnlijk niet nodig, gewoon voor de zekerheid’, zegt hij gezwind. Ik glimlach. De juf op school noemt hem niet voor niets haar chauffageke. Lotte haakt haar arm in de mijne: ‘Kom je mee, dromer?’

Aan de ingang vouwen ze allemaal hun plan open, maar Sander beslist hoe we zullen wandelen. We volgen netjes de nummers. Sander bukt zich aan een hekje om zijn lievelingsdieren de olifanten goed te kunnen bestuderen. Een foto die opa nam, duikt scherp op in mijn herinneringen. Op de foto zie je niet waar hij naar wijst. Bolle wangen, tut in zijn mond, stoer jeansvestje aan. Een felle, roze-groen gestreepte T-shirt zit losjes rond zijn nek geknoopt, alsof het een sjaal is. Het hoorde toen bij hem, als een kenmerkend modeaccessoire. Was het de geur van mijn slaap-T-shirt die hem geruststelde? Oma vertelde altijd dat Bruno ook soms op een T-shirt sabbelde, een die haar slaapgeur meedroeg.

Bij de konijnen springt Margot uit de buggy en kruipen de kinderen samen in de ondergrondse gangen. Op de bank naast ons krijgt een meisje vrolijk ingepakte

Lepeltjesgewijs

Hakuna Matata

Sander klimt moedig de berg op, steeds hoger op het wegje dat de berg op kronkelt. Hij lijkt wel te huppelen van de ene steen naar de andere, terwijl ik moet kijken waar ik mijn voeten zet om niet te vallen. 's Morgens zijn we vroeg opgestaan om de warmte voor te zijn, toch glinstert beneden het zwembad van bompas huisje al in de zon. 'Nu zijn we in de helft', roept Lotte: 'Etenstijd!' We zoeken een plekje met een paar rotsblokken om op te zitten. Bruno haalt zijn ukelele uit de grote oranje rugzak. 'Hakuna Matata', zingen we samen, zoals elke dag deze vakantie. Het liedje klinkt zo juist en toch zo wreed.

Sombere beelden spoken in mijn hoofd: een frêle lijfje waar een infuus gif in pompt, misselijk en grauw. Een prachtig kaal kopje met een sjaaltje errond. Het leven van de ouders speelt zich af in het ziekenhuis tussen nog meer ellende, rond een machine waar te waterige koffie uit komt. Hun hele zijn wordt bepaald door deze ziekte, elke dag zonder pauzeknop. Ze kunnen alleen maar hopen dat het monster het niet overneemt.

Dit is anders. Bruno en ik weten al dat het monster in Sanders hoofd zal winnen. Dat wisten we al vanaf de eerste MRI. De tumor zal de zenuwen wegdrücken die voor vitale functies zorgen. Het gif dat soms een medicijn is, geraakt nooit diep genoeg in de hersenen. Dat betekent ook dat er geen gevecht hoeft plaats te vinden. Maar Sander en onze meisjes weten dat nog niet. Soms zorgt weten voor zwaarte terwijl je juist veel lichtheid nodig hebt om alles draaglijk te maken.

Ik stop met zingen en laat mijn blik over hen dwalen. Lotte scheurt een stuk knisperend vers stokbrood af en smeert er gezouten boter op. Sander bijt er smakelijk een stuk af. Hij draait zijn pet achterstevoren. Margot wriemelt op mijn schoot. Ze neuriet verder waar ze de tekst niet goed kent. Bruno speelt verder. ‘It means no worries!’, zingen ze. ‘Zingen we nu *Lepeltjesgewijs?*’, vraagt Lotte enthousiast. Bruno zoekt het juiste beginakkoord en zet haar verzoeknummer in.

Gebeurt dit echt? Sander ziet er zo levendig en gezond uit. Hoe kunnen we hierna verder? Kunnen we hierna verder? Met een gezin van vijf dat er voor de buitenwereld uitziet als een van vier? Mijn hart dreunt.

Met veel moeite schud ik de gedachten van me af. De dolmen op de top wacht. We houden vast wat we hebben omdat we weten later te moeten loslaten. Ik haal diep adem. De lucht voelt fris. ‘Onze dolmen’, noemde mijn mama hem al. Pijlen staan er niet, maar we kennen de

weg. Margot neemt mijn hand vast en trekt me mee naar boven. We bouwen herinneringen op om later te kunnen koesteren. We leven in toegevoegde tijd.

Schommel

Ik druk met mijn duim op het ronde knopje van mijn gsm. De zoekbalk kent het adres al bij de eerste letters die ik intyp. Geen nieuws. Niet te verwonderen, roep ik mezelf tot de orde, je keek tien minuten geleden ook al. Ik kijk naar de schommel die zachtjes heen en weer gaat door de wind. Maar ik wil weten, moet weten. Zou het? Kan het?

Het knaagt. Een privékliniek die ontzettend veel geld vraagt – in Monterrey. Zouden ze daar echt een revolutionaire therapie voor deze hersenstamtumor gevonden hebben? Waarom nemen ouders van overal ter wereld hun doodzieke kinderen mee naar een industriestad in Mexico? Zouden ze ook Sander kunnen helpen? Waarom delen ze hun spectaculaire resultaten dan niet met de rest van de wereld? Het knaagt continu. Naar de volgende facebookpagina. *Goed nieuws, de tumor is gekrompen*, lees ik. Ik lees het zo vaak. Kan het echt, dat ze daar toch iets gevonden hebben? Of liegen de artsen over de resultaten? De machteloosheid van de ouders voelt zo herkenbaar.

Ik bel de oncologe op. Ik kan niet wachten tot de volgende afspraak. ‘Wat met die nieuwe therapieën in

Mexico’, vraag ik voorzichtig. ‘Het lijkt wel of ze goede resultaten boeken?’ Het antwoord volgt onmiddellijk. ‘Dat ene meisje is mijn patiënt!’ Het lijkt alsof ik een gevoelige snaar geraakt heb. ‘Ze maakt alleen vooruitgang omdat de tumor net bestraald werd.’ Haar toon klinkt gejaagd, alsof er achter elke zin een uitroepteken staat. Ik voel haar frustratie borrelen. Mijn eigen opgekropte emoties scheuren open.

Ze praat verder. Ik adem oppervlakkig. ‘Jullie zullen het echt wel als eerste horen als er een serieuze medische doorbraak is. Die Mexicanen zijn charlatans. We gaan Sander daar toch niet naartoe sleuren?’ Ik voel mij als een brave leerling die de volle laag krijgt omdat iemand anders in de klas zich misdraagt. Het gesprek stopt abrupt.

Ik check nog eens de facebookpagina’s. Ik krimp telkens weer ineen – alsof iemand aan mijn hart snokt. Wat als? Wat als ze toch een werkend medicijn hebben? Wat heb ik als ouder dan op mijn geweten? Het maalt door mijn hoofd. Het stopt niet. Ik probeer het steeds opnieuw rationeel te benaderen. Elke dag moet ik mezelf ervan overtuigen dat het geen uitweg biedt voor Sander. Al die innerlijke gevechten slorpen mijn energie op.

Ik ijsbeer door onze tuin. Ik bijt op mijn haar. Ik stamp tegen onze schommel. Ik huil luid. Luider dan ooit tevoren.

Hoofdpijn

Ik weet nog wanneer ik voor de eerste keer over de hoofdpijn van Sander sprak. Het was op een school-overleg begin oktober. ‘Maar hij heeft er niet zo vaak last van dat we er ons zorgen over maken’, zei ik toen. ‘Gewoon overprikkeling. Hij heeft wat rust nodig op die momenten.’ Iedereen heeft samen met mij de hoofdpijn steeds zo geïnterpreteerd.

Zes maanden voor de kankerdiagnose had hij al hoofdpijn. Was er een verband tussen de tumor en zijn gedrag? Was die spiraal van agressie een gevolg daarvan? Is hij daarom nu weer zoveel rustiger?

Waarom heb ik nooit begrepen hoe erg die hoofdpijn was? Of waarom kon hij het zo moeilijk duidelijk maken? Het leek steeds alsof hij me vertelde dat hij een béetje hoofdpijn had. Waarom voelde ik niet de emotie die ik bij onuitstaanbare hoofdpijn voel? Heb ik niet voldoende naar zijn signalen geluisterd? Voel ik me daarover schuldig?

Het gewoel in mijn hoofd laat me niet los.

Bednetcomputer

Eind vorig schooljaar stond er een lichtblauwe bak in onze gang. Klaar om te worden opgehaald. Sander had ons toen gewaarschuwd: ‘Denk maar niet dat die

Bedankt

Lotte en Margot, de olijke zussen, de allerbeste zussen van de wereld, ik hou van jullie. Bruno, jij aanvaardt mijn manier van rouwen en verwerken zonder vragen. Blijf me zacht omhelzen. Mijn familie en schoonfamilie, voor wie jullie zijn.

Veel lieve mensen hadden een belangrijk aandeel in het op papier krijgen van dit verhaal. Veerle Schaltin (Wiebelwoorden.be) gaf me heldere theorie, activerende schrijf oefeningen, grondige feedback en vooral warme aanmoedigingen. An, mijn dierbare schrijfbuddy, steunde me in allerlei worstelingen, zowel op papier als in de wereld.

Emma, jij maakte de knapste illustraties. Ik kon me geen betere kunstenaar hiervoor dromen. Dorien, bedankt dat je de tekst hebt nagelezen met je hart én met je kritische blik. Maar natuurlijk ook voor de focaccia en de schwarzwaldertaart. Davine, voor alle hulp, van een klont boter tot je enorme empathie. Beter een goede buur dan een verre vriend geldt nergens zoals bij jou.

Annelies, Dominique, Elke, Elf, Tinne en Priscilla, om jullie enthousiaste reacties bij verschillende eerste versies van deze tekst en om me graag te zien. Het deed me telkens weer beseffen dat ik dit moest doen.

De naam schijnt
op mijn busse
Mijn gedachte nu
ik leef hoe ik
ben en dat is zo

Ijge gedicht

Ik ben in trans
Ik ben buite
En kijk door de ruite
Ik dans en ik ben
In trans.
Door het gebrant
Van de zon
En dan door dat gedans

Vriendschap

Vriendschap is
helder zoals de
zon en maan
en het geeft ook
een leuk gevoel

Roze roze

Roze zijn roze
De zon is geel.
Alle dingen in de werelt
hebbe kleure
Zelf mijn vreugde
En verdriet.

Playlist

Een groot gebrek aan jou

(Frank Vander Linden, *Nachtwerk*, 2018)

Dat ik je mis

(Maaïke Ouboter, *En hoe het dan ook weer dag wordt*, 2015)

Lepeltjesgewijs

(Bart Peeters, *Op de groei*, 2019)

Memories

(Maroon 5, *Memories*, 2019)

Better together

(Jack Johnson, *In Between Dreams*, 2005)

Zoals koffie hoort bij opstaan

(Buurman, *De kus in ruil voor een koninkrijk*, 2014)

Exploring the blue

(Luka Bloom, *The Acoustic Motorbike*, 1991)

Het is een nacht... (levensecht)

(Guus Meeuwis & Vagant, *Verbazing*, 1996)

Jeroen Brouwers (schrijft een boek)

(De Mens, *De Mens*, 1992)

If I needed you

(The Broken Circle Breakdown Bluegrass Band,
The Broken Circle Breakdown, 2012)

Liever vieze voeten

(Iris Penning, *Liever vieze voeten*, 2019)

Parce que c'est toi

(Axelle Red, *Toujours Moi*, 1999)

Gent, België
info@borgerhoff-lamberigts.be
www.borgerhoff-lamberigts.be

ISBN 9789463934947
NUR 402
D2021/11.089/90

© 2021, Borgerhoff & Lamberigts nv

Auteur
Catherine Verguts

Gedichten
Sander Levecké

Illustraties
Emma Verguts

Ontwerp
Jeroen Wille

Uitgever
Brunhilde Borms

Coördinatie
Julie De Coninck & Joni Verhulst

Gedrukt in Europa

Eerste druk
Juni 2021

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

